

pre oporezivanja, kako bi se omogućilo da se proizvodnja usmerava ka proširenoj reprodukciji.

Ukoliko bi se ova izmena prihvatila, imala bi veliki uticaj na rentabilnost novih pogona. U našem slučaju anuitet na visinu zajma od 200 mil. din. smanjio bi iznos po litri mleka od 6.20 na 3.10 din.

Svakako, ovo još uvek ne znači da će svi pogoni, koji su u toku izgradnje ili će se izgraditi pod ovim uslovima, biti ekonomski opravdani i njihovo ulaganje investicija rentabilno, pa makar se i sve predložene izmene u nacrtu društvenog plana za 1955 god. prihvatile u celini. Otuda ekonomska opravdanost mlekarskih pogona i njihova rentabilnost zavisice još od čitavog niza činjenica koje se moraju uzeti u obzir prilikom razrade elaborata za novu gradnju.

(Nastavit će se)

Jože Štular, Ljubljana

PRIGODOM OTVORENJA NOVE TVORNICI MLIJEČNOG PRAŠKA U MURSKOJ SOBOTI

Nova tvornica mliječnog praška u Murškoj Soboti uključena je u program izgradnje mljekare u akciji UNICEF-a (Međunarodnog dječjeg fonda), koji je odobrio nabavu uvozne opreme u iznosu od 110.000 \$. Bila je projektirana kao sirana za 20.000 lit mlijeka na dan, a počela se graditi god. 1947. Radi nestašice kredita za opremu zgrada ostala je neiskorištena do god. 1952., kad je sporazumno između UNICEF-a i predstavnika naše narodne vlasti odlučeno, da se preuredi u tvornicu mliječnog praška. Zato je trebalo učiniti znatne promjene i dopune s obzirom na prije planirani tehnološki proces i prema novom tehnološkom procesu adaptirati glavni objekt i pomoćne zgrade.

Nova mljekara lako će moći prerađivati 30.000 lit mlijeka na dan. Sve njezine prostorije bit će maksimalno iskorištene. S obzirom na štednju uprava mljekare bit će privremeno smještena u pogonskoj zgradi. Kasnije, kad se preseli uprava u posebnu upravnu zgradu, moći će se povećati predviđeni kapacitet.

Zadaci nove mljekare uglavnom jesu:

1. Sabirati mlijeko na užem i širem otkupnom području kotara Murska Sobota i Ljutomer, pasterizirati ga i prerađivati u mliječni prašak.

2. Za niske proizvodnje, kad je nestašica mlijeka u velikim potrošačkim središtima, naročito u Mariboru, pasterizirano mlijeko dopremiti u kantama ili cisternama za potrebe potrošača.

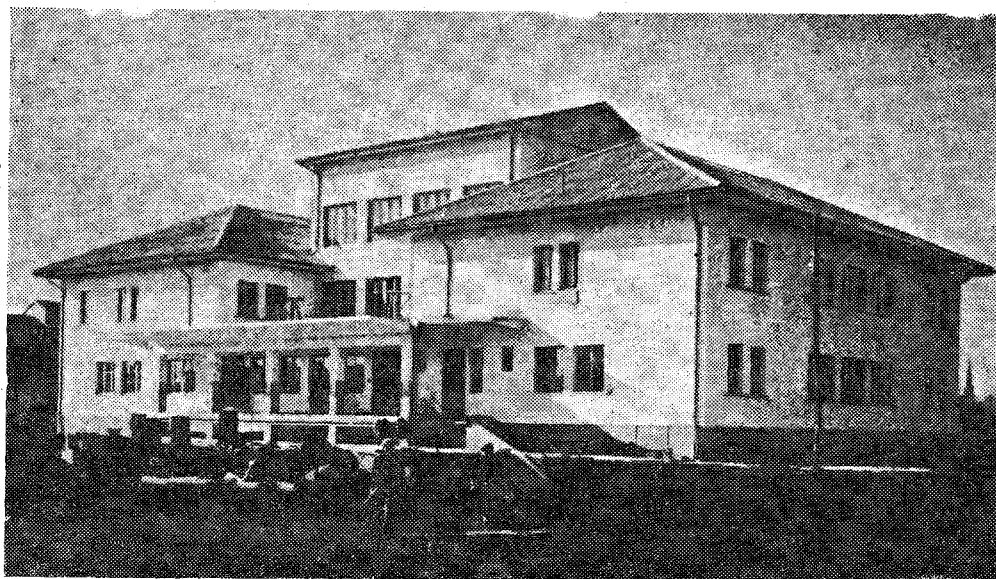
3. Višak mlijeka nakon podmirenja kapaciteta tvornice za proizvodnju mliječnog praška prerađiti u maslac i sir. Budući da će tvornica do polovice svog kapaciteta proizvoditi mliječni prašak iz djelomično ili potpuno obranog mlijeka, bit će redovna proizvodnja maslaca jedna od važnih zadaća nove mljekare.

4. Dođe li do zastoja proizvodnje mliječnog praška i sira, moći će se preradba preorijentirati u maslac i kazein. Mlijeko, koje po svojoj kvaliteti ne bi odgovaralo za proizvodnju mliječnog praška ili za kakav drugi proizvod, pre-

radit će se u domaći svježi sir (skutu). U teže pristupačnim područjima organizirat će mljekara otkup vrhnja.

5. Važna zadaća mljekare bit će, da organizira kontrolu mlijeka i uvodi nove radne metode, u prvome redu savjetodavnu službu za proizvođače, koja će ih poučavati o poboljšanju stočnog fonda, o pravilnoj prehrani, a poboljšanju krmne baze, o higijeni mlijeka i o ličnoj higijeni.

Mljekara će proizvoditi godišnje oko 600 tona mliječnog praška, oko 100 tona maslaca, 12 tona kazeina i 24 tona sira, a za potrebe potrošača oko 1.500.000 lit pasteriziranog mlijeka, tako da će ukupna vrijednost proizvodnje iznositi 300.000.000 dinara. Dogovorno s UNICEF-om znatan dio proizvedenog mliječnog praška bit će razdijeljen svim našim republikama za opskrbu dojenčadi, djece do 3 godine, bolesne djece, dojilja i trudnica. Ostatak proizvodnje

Pročelje s prijemnom rampom

preuzimat će trgovačka mreža. Proizvodnja obranog mliječnog praška namijenjena je u prvome redu školskim kuhinjama, gdje će đaci do 16. godine dobivati $\frac{1}{4}$ litre mlijeka na dan.

Kamioni mljekare određeni za prijevoz mlijeka i mliječnih proizvoda, prijeći će oko 150.000 km na godinu, a mljekara će potrošiti oko 270.000 Kwh električne struje i oko 100.000 m³ vode. Da se osigura tolika energija, trebalo je postaviti poseban transformator, a za opskrbu vodom posebnu pumpnu stanicu. Kapacitet novog bunara je tako velik, da će zasad moći lako poslužiti i za potrebe ostale industrije i naselja u okolici mljekare.

Mljekara imat će jednu osobitost. Parni kotlovi ložit će se teškim uljem, a to će znatno olakšati rad. To će osigurati veću čistoću mljekare, kotlarne i okolice. Godišnju dobavu od 700 tona teških ulja osigurat će rafinerija u Sisku

i Rijeci. Mljekara u Murskoj Soboti bit će prva u državi opremljena takovim uređajem, koji je po prvi put montiran na domaće kotlove proizvedene u tvornici parnih kotlova u Zagrebu. Ovakvim rješenjem moći će se kotlove ubuduće ložiti zemnim plinom, ako se dalekovod iz naftonosnih polja u Lendavi izgradi preko Murske Sobote.

Zbog velike mehanizacije — u mljekari je montirano oko 170 elektromotora — ona ne će zaposliti mnogo radne snage. Izričito mljekarske poslove radit će oko 30 radnika, strojeve i naprave posluživat će 20 radnika, a u upravi bit će oko 25 službenika. Vrlo korisno za rad nove mljekare bit će i to, što će se veći broj stručno osposobljenih ljudi posvetiti organizaciji sabiranja, podučavanju proizvođača i izvršivanju zadataka laboratorijske službe. Rezultat njihova rada bit će, da će se povećati proizvodnja, poboljšati kemijska i bakteriološka kvaliteta mlijeka i ukloniti nedostaci u proizvodnji mlijeka kod proizvođača. Ti će ljudi u zimskom razdoblju održavati kraće tečajeve o osnovnom poznavanju mlijeka za sabirače nekvalificirane radnike mljekare.

Ekonomska i društvena opravdanost nove mljekare je očita.

Statistički podaci pokazuju da na otkupnom području mljekare u Murskoj Soboti ima 48.000 krava, te da prema tome postoji sirovinaska baza koja jamči, da će mljekara raditi s punim kapacitetom. Njezinom proizvodnjom mliječnog praška dopunjavat će se proizvodnja postojećih tvornica mliječnog praška u Osijeku i Županji tako, da će biti zajamčena opskrba oko 1.500.000 djece u deficitarnim (pasivnim) krajevima Jadranskog primorja, njegovih otoka, Hercegovine i Crne Gore.

Prof. dr. J. Ivoš, Zagreb

KAKO ĆEMO SPRIJEČITI DA DOMAĆE ŽIVOTINJE NE OBOLE

Zarazne bolesti izazivlju uzročnici, koje ne možemo vidjeti prostim okom, a zovu se zarazne klice ili mikrobi. Glavni izvor zaraznih klica jesu bolesne životinje i lešine uginulih životinja. Bolesne životinje izlučuju zarazne klice s balegom, s mokraćom, sa slinom ili mlijekom, te tako zarazuju ostale životinje, hranu, vodu ili okolne predmete. Nisu li lešine životinja, uginulih od zarazne bolesti, nešteto uklonjene (dobro zakopane), mogu lako postati izvor zaraze, jer zarazne klice lako dospiju na površinu tla i zagade ga. Često se lešine prevoze u otvorenim kolima, pa se krv cijedi putem, a s krvlju se razasipaju i zarazne klice, pa se bolest dalje širi. Bacati lešine u grabe i potoke ili zakapati ih u gnoj veoma je loš običaj, jer se na taj način bolesti često šire. Bolesti mogu prenositi i različiti insekti (muhe, komarci), a baš goveđu pirop plazmozu prenose krpelji (klopci).

Posebnu pažnju trebalo bi obratiti uništavanju štakora (deratizaciji), jer oni često prenose bolesti, od kojih spominjemo naročito ove: Aujeszkyjevu bolest svinja, tuberkulozu, zarazni pobačaj, botulizam (preko lešina), tularemiju, slinavku, trihinelozu i druge. Danas se već i kod nas proizvodi dobro sredstvo za uništavanje štakora nazvano »Tomorin«.